

บทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิต
แบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา
ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน

นางสาวรัชณี พลารักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-355-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015928

I17A9865X

ROLES OF THE WELFARE SCHOOL TEACHERS IN THE PROMOTION
OF DEMOCRATIC WAY OF LIFE TO THE STUDENTS
AT THE ELEMENTARY EDUCATION LEVEL AS
PERCEIVED BY TEACHERS AND STUDENTS

Miss Rachanee Palaruk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-355-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์   บทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิต
แบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา   ความการ
รับรู้ของครูและนักเรียน

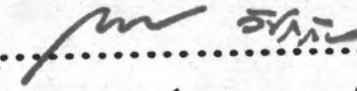
โดย   นางสาวรัชณี พลารักษ์

ภาควิชา   สาระคดีศึกษา

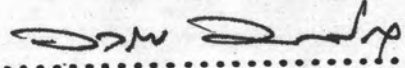
อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ ดร. พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์

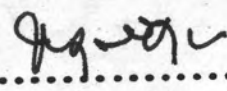

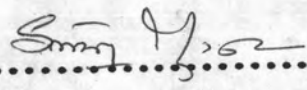
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

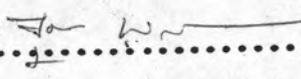
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ดาต วัชรนัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารินทร์ มาสกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ริศมา ทองสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. จมพล ทุมภัทรชีวิน)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

รชนี พลารักษ์ : บทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน (ROLES OF THE WELFARE SCHOOL TEACHERS IN THE PROMOTION OF EDMOCRATIC WAY OF LIFE TO THE STUDENTS AT THE ELEMENTARY EDUCATION LEVEL AS PERCEIVED BY TEACHERS AND STUDENTS) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 240 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 63 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 459 คน รวมทั้งสิ้น 522 คน จากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ระดับประถมศึกษาสังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 13 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 522 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสอบค่า "ที" (t - test) ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้

1. ครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์รับรู้ว่าคุณสมบัติในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา รวมทั้งข้อในระดับปานกลาง ทั้งนี้ส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมาก และส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนในระดับปานกลาง ส่วนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมมีน ส่งเสริมด้านการเคารพซึ่งกันและกัน และด้านการแข่งขัน การมีส่วนร่วม และร่วมมือกันในระดับมาก แต่ส่งเสริมด้านการเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญาในระดับปานกลาง
2. นักเรียนรับรู้ว่าคุณสมบัติในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา รวมทั้งข้อในระดับปานกลาง ทั้งนี้ส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมาก แต่ส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนในระดับปานกลาง ส่วนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมทุกด้านในระดับปานกลาง
3. บทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยครูรับรู้ว่าคุณสมบัติมากกว่าการรับรู้ของนักเรียน ยกเว้นการส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมด้านการเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งการรับรู้ของครูและนักเรียน ไม่แตกต่างกัน

ภาควิชา ..... สรีรวิทยา
สาขาวิชา ..... ทุนฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

RACHANEE PALARUK : ROLES OF WELFARE SCHOOL TEACHERS IN THE PROMOTION OF DEMOCRATIC WAY OF LIFE TO THE STUDENTS AT THE ELEMENTARY EDUCATION LEVEL AS PERCEIVED BY TEACHERS AND STUDENTS. THESIS. ADVISOR : DR. PRUET SIRIBANPITAK, 240 PP.

The purposes of this study were to investigate and to compare the roles of the welfare school teachers in the promotion of democratic way of life to the students at the elementary education level as perceived by teachers and students. Samples were 63 teachers and 459 students of Prathom Suksa Six from 13 elementary welfare schools under the Special Education Division, Department of General Education Ministry of Education. Research tools were questionnaires designed by the researcher. The respondent was one hundred percent. The data were analyzed in terms of percentages, means, standard deviations and t-test.

The findings were as following :

1. The overall roles of the welfare school teachers in the promotion of democratic way of life to the students at the elementary education level perceived by teachers are at the moderate level. However the promotion by arranging learning and teaching activities are in the high level. The promotion by arranging extra-curriculum activities and school and community co-sponsored activities are at the moderate level. The promotion of Democratic way of life in the areas of respect for individuals and sharing participation and operating are at the high level. In the areas of the faith in the method of intelligence are at the moderate level.

2. The over all roles of the welfare school teachers in the promotion of democratic way of life to the students at the elementary education level perceived by students are at the moderate level. However the promotion by arranging learning and teaching activities are at the high level. The promotion by extra-curriculum activities and school and community co-sponsored activities are at the moderate level. The promotion of democratic way of life in all areas are at the moderate level.

3. There were statistically significant differences at the .01 level between roles of welfare school teachers in the promotion of democratic way of life to the students at the elementary education level as perceived by teachers and students, the teachers' perceptions are higher than the students'. Except the perceptions toward the promotion by arranging school and community co-sponsored activities and the promotion of the faith in the method of intelligence which were no statistically significant difference.

ภาควิชา ..... สาขาวิชา .....
.....
ปีการศึกษา ..... 2531 .....

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงสุดของอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร. พงษ์ ศิริบรรณพิทักษ์ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างเที่ยงและรวดเร็วทันใจ นอกจากนี้ยังได้กรุณาให้ความรู้ทางวิชาการตลอดจนเป็นแบบอย่างของครูที่ดี ข้าพเจ้ารู้สึกประทับใจและจะขอจดจำนำไปประพฤติปฏิบัติและระลึกถึง ด้วยความขอบพระคุณยิ่งตลอดไป

กราบขอบพระคุณ ครู-อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะอาจารย์บัณฑิตศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจากอาจารย์สุเทพ เจริญวัลย์ อาจารย์อร่าม อภิชาติ อาจารย์จิตรลดา ศิริรัตน์ อาจารย์คำนึงสุข ศิริรัตนานันท์ อาจารย์เลขา ทองสวัสดิ์ และอาจารย์สำเร็จ จันทร-โอบกุล ในการแนะนำและตรวจแก้ไขแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย คณะครูและนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในการให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม คณะเจ้าหน้าที่ในกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ในการอำนวยความสะดวกในด้านข้อมูลและการติดต่อประสานงานกับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จึงขอขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณญาติ ๆ ในสกุล "พลารักษ์" และ "วรวิชัยบุญาคม" เพื่อน ๆ ในภาควิชาสารัตถศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา โรงเรียนมกุฏเกล้าวิทยานุสรณ์ และหอพักหญิง สุวรรณดา ครอบครวั "ภักดีวิบูลย์" คุณภรทช เกียรติการุณ ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนด้วยดีตลอดมา และคุณอนิต ธรรมณี ที่ช่วยเหลือในด้านการพิมพ์

เหนือสิ่งอื่นใด ขอเทิดทูนพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ที่มีอาจจะวัดและทดแทนได้
หมกสั้น

รัชนี พลารักษ์

สารบัญ

ช

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	11
คำจำกัดความ.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
บทบาทของครูโดยทั่วไป.....	17
บทบาทของครูในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย	
ประวัติความเป็นมาของประชาธิปไตยในประเทศไทย.....	22
ความหมายของ "ประชาธิปไตย".....	28
หลักการประชาธิปไตย.....	32
คุณลักษณะประชาธิปไตยและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย.....	33
ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการเมืองในระบอบ	
ประชาธิปไตย.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา..	45
งานวิจัยในประเทศ.....	50
งานวิจัยต่างประเทศ.....	54
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ.....	142
สรุปผลการวิจัย.....	144
อภิปรายผลการวิจัย.....	149
ข้อเสนอแนะ.....	162
บรรณานุกรม.....	167
ภาคผนวก.....	176
ประวัติผู้เขียน.....	240

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูและนักเรียนจำแนกตาม โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์.....	57
2	สถานภาพของครู.....	66
3	สถานภาพของนักเรียน.....	74
4	คะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ใน การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนระดับ ประถมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตาม การรับรู้ของครู.....	80
5	คะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ใน การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนระดับ ประถมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามการ รับรู้ของครู.....	85
6	คะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ใน การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนระดับ ประถมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียน และชุมชน ตามการรับรู้ของครู.....	90
7	คะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ใน การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนระดับ ประถมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตาม การรับรู้ของนักเรียน.....	95

รายการตารางประกอบ(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
8	คะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามการรับรู้ของนักเรียน.....	99
9	คะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามการรับรู้ของนักเรียน.....	104
10	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน.....	109
11	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามการรับรู้ของครูและนักเรียน.....	117
12	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน.....	125

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา จำแนกตามวิธีการส่งเสริมตาม การรับรู้ของครูและนักเรียน.....	132
14	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของบทบาทของครูโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน	135
15	ปัญหาอุปสรรคของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริม วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถม ศึกษา.....	137
16	ข้อเสนอแนะของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริม วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถม ศึกษา.....	140